

Sygn. akt II Ns 2044/16

POSTANOWIENIE

Dnia 15 września 2017 r.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi II Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR A. G.

Protokolant: starszy sekretarz E. T.

po rozpoznaniu w dniu 15 września 2017 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z wniosku Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.

z udziałem J. L. (1), S. S. (1) i S. S. (2)

o stwierdzenie nabycia spadku po J. K. L.

postanawia:

- 1) stwierdzić, że spadek po J. K. L., synu J. i I. z domu W., zmarłym w dniu 14 lipca 2014 r. w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 20 listopada 2009 r., nabył w całości syn J. L. (1), syn J. i H. z domu Z.;
- 2) ustalić, że wnioskodawca i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt II Ns 2044/16

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 5 września 2016 roku Bank (...) Spółka Akcyjna w G. wystąpiła o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym J. L., wskazując, że do kręgu spadkobierców należy syn spadkodawcy J. L. (1).

(wniosek - k. 3)

Uczestnik postępowania J. L. (1) przyłączył się do wniosku.

(elektroniczny protokół rozprawy z dnia 8 marca 2017r. - k. 39-44)

Postanowieniem z dnia 1 grudnia 2016 r. Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestników postępowania S. S. (3) i S. S. (1).

(postanowienie – k. 33odw.)

Na rozprawie w dniu 8 marca 2017 r. uczestnicy S. S. (1) i S. S. (2) nie zajęli stanowiska w sprawie.

(protokół rozprawy z dnia 8.03.2017r. – k. 39-44)

W piśmie procesowym z dnia 28 marca 2017 roku uczestnicy postępowania S. S. (1) i S. S. (2) zakwestionowali treść, jak i formę dokumentu (...) podpisanego przez spadkodawcę, wnosząc o uznanie go za nieważny. Wskazali na możliwość ingerencji osób trzecich w treść tego dokumentu z uwagi na błędne oznaczenie imienia córki spadkodawcy

oraz niezamieszczenie danych personalnych (imienia, nazwiska, numeru PESEL) wnuków spadkodawcy, podczas gdy takie dane zostały podane przy powołanym do spadku J. L. (1).

(pismo uczestników - k. 53-54)

W piśmie z dnia 4 kwietnia 2017 roku uczestnik J. L. (1) podał, iż według jego wiedzy, lokal mieszkalny numer (...) położony w Ł. przy ulicy (...) był jedynym składnikiem majątku spadkowego po J. L..

(pismo - k. 60)

W piśmie z dnia 24 kwietnia 2017 r. uczestnik S. S. (2) oświadczył, iż nie posiada wiedzy na temat pozostawienia przez spadkodawcę jakiegokolwiek innego majątku, aniżeli ten, który został wskazany w dokumencie zatytułowanym (...).

(pismo – k. 62)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. L. (2) ostatnio stale zamieszkały w Ł. przy ulicy (...), zmarł w dniu 14 lipca 2014 roku. W chwili śmierci był wdowcem.

(odpis skrócony aktu zgonu J. L. (2) k. 6)

J. L. (2) był trzykrotnie żonaty. Wszystkie żony zmarły przed nim. Z drugiego małżeństwa spadkodawca miał córkę A. S. (1), która zmarła przed nim, w 1996 roku. A. S. (2) miała dwoje dzieci – S. S. (1) i S. S. (2). Z trzeciego małżeństwa spadkodawca ma syna J. L. (1). Rodzice spadkodawcy zmarli przed nim. Spadkodawca miał trzy siostry – T., M. i L.. T. ma jednego syna, M. dwóch synów, L. jedną córkę. W skład spadku po spadkodawcy nie wchodzi gospodarstwo rolne.

J. L. (1) o śmierci spadkodawcy dowiedział się w dniu jego zgonu.

S. S. (1) i S. S. (2) o śmierci spadkodawcy dowiedzieli się z chwilą doręczenia im korespondencji sądowej w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku, tj. w dniu 24 lutego 2017 r.

(okoliczności bezsporne, a nadto zapewnienie spadkowe uczestnika J. L. (1) – k. 21-22, odpis skrócony aktu urodzenia J. L. (1) k. 17, odpis skrócony aktu urodzenia S. S. (1) k. 48, odpis skrócony aktu urodzenia S. S. (2) k. 49, odpis skrócony aktu zgonu A. S. (1) k. 50; zeznania S. S. (1) – k. 65odw. i k. 39-40 w zw. z k. 65odw.; zeznania S. S. (2) k. 65odw. i k. 40 w zw. z k. 65odw.)

S. S. (1) i S. S. (2) nie utrzymywali kontaktu ze spadkodawcą. Spotkali się ze spadkodawcą jednokrotnie gdy byli dziećmi, po pogrzebie ich matki.

(zeznania S. S. (1) – k. 65odw. i k. 39-40 w zw. z k. 65odw.; zeznania S. S. (2) k. 65odw. i k. 40 w zw. z k. 65odw.)

Lokal mieszkalny numer (...) zlokalizowany w Ł. przy ulicy (...) stanowiący własność spadkodawcy wyczerpywał w całości majątek spadkowy po nim w dacie sporządzenia przez spadkodawcę testamentu, jak i w dacie jego śmierci.

(zeznania świadka T. B. – k. 41)

Spadkodawca w dniu 20 listopada 2009 roku sporządził testament własnoręczny na kartce wyrwanej z zeszytu w kratkę formatu A5, opatrzony własnoręcznym podpisem. Spadkodawca poprosił siostrę T. B. o przepisanie treści tego testamentu na komputerze. Podpis na wydruku komputerowym zatytułowanym (...) został złożony przez spadkodawcę oraz T. B. i jej syna P. B.. Spadkodawca obawiał się, że treść testamentu będzie nieczytelna, dlatego zdecydował o przepisaniu tej treści na komputerze. Spadkodawca zastanawiał się nad sporządzeniem testamentu w formie aktu notarialnego, jednak ostatecznie tego nie uczynił.

(zeznania świadka T. B. – k. 41-42 i k 66)

W testamencie własnoręcznym z dnia 20 listopada 2009 roku spadkodawca J. L. (2) zapisał swojemu synowi J. L. (1) lokal mieszkalny numer (...) położony w Ł. przy ulicy (...) w Ł.. Jednocześnie wydziedziczył swoje wnuki ze strony córki K. S., z uwagi na niewypełnianie przez nich względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.

(zeznania świadka T. B. – k. 41-42 i k. 66 , dokument k. 20)

Córka spadkodawcy z drugiego małżeństwa A. S. (1) posługiwała się na co dzień swoim drugim imieniem K., i tak też zwracał się do niej spadkodawca. Kontakty spadkodawcy i A. S. (1) były sporadyczne. Po śmierci matki A. S. (1) spadkodawca zamienił swoje mieszkanie na dwa mniejsze w tym samym budynku – jedno dla siebie, drugie dla A. S. (1).

(zeznania świadka T. B. – k. 66)

Spadkodawca nie znał danych personalnych swoich wnuków w postaci numeru PESEL czy dowodu osobistego.

(zeznania uczestniczki S. S. (1) j – k. 65odw.)

W dniu 8 marca 2017 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi Widzewa w Łodzi dokonał otwarcia i ogłoszenia testamentu sporządzonego w formie komputerowej, opatrzonego datą 20.11.2009 r.

(protokół otwarcia i ogłoszenia testamentu k. 45)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy, a także złożone zapewnienie spadkowe uczestnika postępowania J. L. (1), zeznania uczestników postępowania S. S. (1) i S. S. (2) oraz świadków T. B. i P. B., jak również oryginały odpisów aktów stanu cywilnego zainteresowanych.

Co do zeznań świadka T. B. stwierdzić należy, iż w ocenie Sądu zeznania te zasługują na wiarę w całości. Zeznania świadka były kluczowe dla ustalenia treści testamentu własnoręcznego wnioskodawcy z dnia 20 listopada 2009 r. Sąd nie miał podstaw do kwestionowania wiarygodności jej zeznań. W testamencie nie została przewidziana dla świadka żadna korzyść. Świadek ten jest wprawdzie osobą spokrewnioną z uczestnikiem J. L. (1), jednak nie miała ona żadnego interesu w tym, aby zeznać na jego korzyść.

Wskazać należy, iż świadek P. B. poza potwierdzeniem złożenia podpisu pod dokumentem (...) nie miał żadnej wiedzy co do faktu sporządzenia przez spadkodawcę testamentu, nie rozmawiał ze spadkodawcą o tym, co zamierza zrobić ze swoim majątkiem, nie widział testamentu własnoręcznego spadkodawcy, nie wiedział, czy dokument sporządzony w formie komputerowej w pełni powiela treść testamentu własnoręcznego.

Sąd Rejonowy zważył co następuje:

Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku ma na celu ustalenie, czy osoba wskazana we wniosku jako spadkodawca zmarła oraz kto i na jakiej podstawie (ustawy czy też testamentu) jest jej spadkobiercą. Jeżeli spadkodawca nie pozostawił testamentu, to wówczas zastosowanie znajdują przepisy kodeksu cywilnego, które stanowią w swej treści kto i z jakim udziałem dziedziczy spadek po osobie zmarłej. Natomiast jeżeli spadkodawca pozostawił testament, rolą Sądu rozpoznającego sprawę o stwierdzenie nabycia spadku jest ocena ważności testamentu.

Stosownie do treści art. 922 § 1 k.c. prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi czwartej kodeksu cywilnego. Podstawą powołania do spadku może być testament, a w razie jego braku ustawa. Dziedziczenie ustawowe bowiem co do całości albo co do części spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał nie chce lub nie może być spadkobiercą (art. 926 k.c.).

W myśl art. 941 k.c. na wypadek śmierci można rozrządzić majątkiem jedynie przez testament, który zgodnie z art. 942 k.c. może zawierać rozrządzenia tylko jednego spadkodawcy.

Art. 944 § 1 k.c. stanowi zaś, że sporządzić i odwołać testament może tylko osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Dodatkowo stosownie do art. 945 § 1 pkt 1 k.c. testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Testament należy do czynności prawnych o wysokim stopniu sformalizowania. Musi zostać sporządzony w formie przewidzianej prawem i z zachowaniem wszystkich wymogów ustawowych. Zgodnie z art. 949 § 1 k.c., spadkobierca może sporządzić taki testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą. Zgodnie z par. 2 przywołanego artykułu, brak daty nie pociąga za sobą nieważności testamentu własnoręcznego, jeśli nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, co do treści testamentu lub co do wzajemnego stosunku kilku testamentów.

Zgodnie z art. 958 k.c., testament sporządzony z naruszeniem art. 949 § 1 k.c. jest nieważny. Jak zauważył Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 28 kwietnia 1973 r. (III CZP 78/72), ten szczególnie rygorystyczny w zakresie formy rozrządzeń na wypadek śmierci wiąże się z jednej strony z ich doniosłością w zakresie praw majątkowych, z drugiej zaś strony z faktem, że o ich ważności i tłumaczeniu decyduje się dopiero po śmierci testatora. Dalej Sąd Najwyższy stwierdza, iż zgodnie z utrwalonym poglądem zachowanie szczególnej formy testamentów ma na celu, po pierwsze, skłonienie spadkodawcy do dojrzałego rozważenia doniosłości kroku, który chce przedsięwziąć, i treści testamentu, który zamierza sporządzić. Po drugie, ułatwienie zbadania, czy spadkodawca miał rzeczywiście wolę testowania, tzn. świadomość, że podjęte przez niego zachowanie się stanowi akt sporządzenia testamentu, i to o danej treści. Po trzecie, ułatwienie dowodu sporządzenia, autentyczności i treści testamentu, a zarazem utrudnienie posłużenia się testamentem sfalszowanym lub uchylonym.

Testament holograficzny, przede wszystkim musi więc zostać w całości spisany pismem ręcznym. Niedopuszczalne jest spisanie testamentu np. na maszynie do pisania, na komputerze itp., a następnie podpisanie go pismem ręcznym. Taki testament zawsze będzie nieważny.

Dzięki temu, iż testament powinien zostać w całości spisany własnoręcznie przez spadkodawcę, istnieje będzie pewność, iż wyraża on rzeczywistą wolę zadysponowania majątkiem na wypadek śmierci.

W świetle powyższych uwag należało stwierdzić, iż okolicznością nie budzącą w niniejszej sprawie wątpliwości było to, że przedłożony przez uczestnika J. L. (1) dokument sporządzony w formie wydruku komputerowego i opatrzony nagłówkiem (...) jest nieważny. Nie oznacza to jednak, iż dokonane przez spadkodawcę J. L. (2) rozrządzenie na wypadek jego śmierci w ogóle dotknięte było nieważnością.

Świadek T. B. zeznała bowiem, iż dokument w formie wydruku komputerowego, pod którym podpis złożyła ona, jej syn P. B. oraz spadkodawca, został sporządzony w oparciu o testament własnoręczny spadkodawcy i w pełni odpowiada jego treści.

Bezspornym w sprawie jest, iż testament holograficzny spadkodawcy z dnia 20 listopada 2009 r. zaginął.

Rzeczą Sądu wobec braku dokumentu, który miał stanowić testament własnoręczny spadkodawcy J. L. (2), było zatem ustalenie w niniejszym postępowaniu za pomocą wszelkich środków dowodowych jaka była treść tegoż własnoręcznego testamentu. Podkreślić bowiem należy, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, które Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela „treść zaginionego testamentu własnoręcznego oraz fakt sporządzenia tego testamentu w przepisanej formie ustala - na podstawie wszelkich środków dowodowych - sąd spadku, jako przesłankę rozstrzygnięcia o dziedziczeniu, w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku albo w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku”. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podkreślił, że „testament traci skuteczność z chwilą odwołania go - wyraźnie lub w sposób dorozumiany (art. 946, 947 k.c.) - przez testatora (art. 943 k.c.). Dlatego, nie będąc odwołaniem - zarówno zagubienie, jak i samowolne zniszczenie go przez osobę trzecią - nie prowadzi do pozbawienia testamentu własnoręcznego skuteczności prawnej. Zajście takiego zdarzenia aktualizuje więc tylko potrzebę odtworzenia formy i ustalenia treści zagubionego (samowolnie

zniszczonego przez osobę trzecią) testamentu własnoręcznego. Testament sporządzony w tej formie ma charakter dokumentu prywatnego (art. 245 k.p.c.). Toteż, w braku ograniczeń w tym względzie, dopuszczalne jest wykazywanie za pomocą wszelkich środków dowodowych (nie wyłączając dowodu z zeznań świadków oraz z przesłuchania stron) faktu sporządzenia testamentu własnoręcznego w przepisanej formie oraz jego treści (art. 246 k.p.c.)” (tak np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia z dnia 29 maja 1987 r., sygn. akt III CZP 25/87, opubl. w bazie orzecznictwa L.).

Zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie przyjmuje się, że odtworzony w toku postępowania spadkowego testament ma moc prawną oryginału testamentu własnoręcznego. Jak nadto podnosi się podstawę dziedziczenia może stanowić testament własnoręczny, który zaginął, a fakt jego sporządzenia, ważność oraz treść rozporządzeń musi zostać udowodniona w toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku (tak np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 1999 r., (...), OSNC 1999/11/194). Za takim rozwiązaniem przemawia bowiem teoria woli i zasada życzliwej interpretacji testamentu (tzw. interpretatio in favorem testamenti), zawarta w art. 948 k.c., który to przepis ma zastosowanie nie tylko do testamentu, ale także do wykładni przepisów o testamencie. Zasady te powinny odnosić się także do utrwalenia treści testamentu własnoręcznego i jej odtworzenia, nadto zaś za przyjętą interpretacją może przemawiać także swoboda testowania. Dodatkowych argumentów dostarcza wykładnia systemowa, logiczna i funkcjonalna. Podobne zasady obowiązują bowiem w odniesieniu do odtworzenia treści zaginionego lub zniszczonego pisma stwierdzającego treść testamentu ustnego (art. 952 § 2, 3 k.c.) i nie ma potrzeby odmiennego rozwiązywania tej kwestii na tle testamentu holograficznego (zob.: Michał Niedośpiał, glosa do postanowienia SN z dnia 16 kwietnia 1999 r.). Podkreślić należy, iż Sąd Najwyższy powyższy pogląd konsekwentnie wypowiadał również co do innych testamentów, np. w postanowieniu z dnia 8 października 2004 r. (V CK 184/04, Lex nr 277879) wskazał, iż należy uznać za dopuszczalne ustalenie - za pomocą wszelkich środków dowodowych - treści oraz faktu sporządzenia zaginionego testamentu allograficznego (art. 951 k.c.), a zagubienie testamentu alograficznego, czy zniszczenie go przez osobę trzecią, nie prowadzi do pozbawienia tego testamentu skuteczności prawnej; aktualizuje jedynie potrzebę odtworzenia dokumentu. Fakt sporządzenia testamentu allograficznego w przepisanej formie oraz jego treść mogą być przy tym wykazywane za pomocą wszelkich środków dowodowych, nie wyłączając dowodu ze świadków lub z przesłuchania stron. Nie stoi temu na przeszkodzie przepis art. 247 k.p.c., bowiem nie chodzi tu o dowód przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu, a jedynie o odtworzenie treści utraconego dokumentu.

Istotną rolę w zakresie oceny sporządzenia przez J. L. (2) testamentu z dnia 20 listopada 2009 roku odgrywają w niniejszej sprawie zeznania świadka T. B., która ten dokument widziała, a co więcej jego treść przepisała na komputerze. Wydruk tego dokumentu, podpisany przez spadkodawcę, T. B. i P. B. został złożony do akt. Świadek T. B. w sposób konsekwentny wskazywała, że spadkodawca sporządził taki testament własnoręczny, w treści którego swoje mieszkanie numer (...) przy ulicy (...) w Ł. przekazał swojemu synowi J. L. (1), wydziedziczając swoje wnuki, dzieci córki A. S. (1). Świadek podała również, iż przedmiotowe mieszkanie wyczerpywało cały majątek spadkowy. Okoliczność ta została potwierdzona przez uczestnika J. L. (1).

Jak zaś wynika z ustalonego w niniejszej sprawie stanu faktycznego spadkodawca J. L. (2) pozostawił testament własnoręczny, który spełniał wszystkie wymagania określone w art. 949 § 1 k.c.

Odnosząc się do zarzutów podnoszonych przez uczestników postępowania S. S. (1) i S. S. (2), iż w treści testamentu nie zostały podane ich dane personalne, jak również błędnie zostało zapisane imię ich matki, Sąd wskazuje, iż brak dokładnych danych osób wydziedziczonych przez spadkodawcę nie wpływa na ważność i skuteczność rozporządzenia testamentowego, w sytuacji gdy wola testatora nie budzi wątpliwości. Nadto nie dziwi sytuacja, gdy spadkodawca, który nie utrzymywał kontaktu z wnukami, nie miał wiedzy o ich danych. Uczestnicy S. S. (1) i S. S. (2) przyznali, iż nie było możliwe, by spadkodawca znał ich numery PESEL czy numery dowodów osobistych. Błędne oznaczenie imienia córki spadkodawcy w treści testamentu również znalazło swoje wytłumaczenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym. Pomimo, iż ze skróconego aktu zgonu córki spadkodawcy wynika, iż nosiła ona imię A., to jak zeznała świadek T. B., posługiwała się ona swoim drugim imieniem K. i tak też zwracał się do niej spadkodawca.

Wskazać należy także na przepis art. 961 k.c., zgodnie z którym, jeżeli spadkodawca przeznaczył oznaczonej osobie w testamencie poszczególne przedmioty majątkowe, które wyczerpują prawie cały spadek, osobę tę poczytuje się w

razie wątpliwości nie za zapisobiercę, lecz za spadkobiercę powołanego do całego spadku. Jeżeli takie rozrządzenie testamentowe zostało dokonane na rzecz kilku osób, osoby te poczytuje się w razie wątpliwości za powołane do całego spadku w częściach ułamkowych odpowiadających stosunkowi wartości przeznaczonych im przedmiotów.

Okolicznością bezsporną jest, iż mieszkanie numer (...) przy ulicy (...) w Ł., które zgodnie z ostatnią wolą spadkodawcy J. L. (2) miało przyspaść jego synowi uczestnikowi postępowania J. L. (1), wyczerpywało cały majątek spadkowy.

W świetle powyższego należało, stwierdzić, że spadek po J. L. synu J. i I. z domu W., zmarłym w dniu 14 lipca 2014 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 20 listopada 2009 r. nabył uczestnik postępowania J. L. (1).

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania oparto na art. 520 § 1 k.p.c., uznając że brak w sprawie podstaw do odstąpienia od zasady zawartej w tym przepisie, iż każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swym udziałem sprawie.